

Vliv velitele setniny na další výchovu a vedení nově jmenovaného aktivního důstojníka.

Poznámky k stejnojmennému článku VR. čís. 6, 7/8, 9/1936.

V uvedené práci byl obsažen jakýsi návod, jak vésti nově jmenovaného aktivního důstojníka. Autor se dovolává hojně zkušeností. Budiž tedy i mně dovoleno, abych k onomu článku učinil několik poznámek rovněž na základě vlastních zkušeností, a to zkušeností důstojníka, který prošel výchovou za okolností a vlivů v článku naznačených.

V článku poměrně rozsáhlém je několik nesrovnalostí s platnými ustanoveními předpisů, dále pak některé požadavky, jež nelze za nynějších — nikterak přechodných — poměrů splnit.

Bude velmi těžko — mluvím o péchotě — zařadit nově jmenovaného aktivního důstojníka k setnině, kde koná ještě jiný, a to starší důstojník, službu jako velitel čety. Velitel, jenž má u své setniny aktivního důstojníka jako velitele čety, je a také právem může za nynějších poměrů být pokládán za šťastlivce. A nedostatek důstojníků nebude v dohledné době odstraněn.

Zbytečnou se mi jeví zmínka o zvláštní péči, již prý nutno věnovat mužstvu, které po ukončení základního výcviku odchází do dílen, kanceláří atd. Věc je řešena ustanovením Sm 21, čl. 10. Doba tu stanovená je příliš dlouhá, aby již při základním výcviku bylo možno předpokládat, které mužstvo bude později výcviku oddáleno. Ona doba je pak dostatečně dlouhá, aby bylo třeba hned od počátku věnovat zvláštní pozornost mužstvu, o němž by snad i bylo známo, že v 2. roce přesenní služby nebude účastno pravidelného výcviku.

Obsah řádků o oznámení výsledku kvalifikačního řízení je v rozporu s ustanovením předpisu A-V-3, čl. 53.

Nošení občanského oděvu důstojníky v činné službě mladšími než 35 let je vyřešeno VV. čl. 417/1935.

*

Způsob výběru důstojnického dorostu, autorem navrhovaný, má svoje velmi stinné stránky.

Je nesporné, že by mnozí mladí lidé dnes důstojníky nebyli, kdyby je netížila dočasná nezaměstnanost, jeví se tu i vliv neúspěchu v zaměstnání a p. Tento zjev je však přechodný.

Výběr důstojnického dorostu z absolventů středních škol ihned po maturitní zkoušce skrývá však daleko větší nebezpečí:

Bude velmi mnoho mladých lidí — absolventů středních škol — kteří otázkou „Kam po maturitě“ rozřeší podle jejich domněni nejsnáze a nejpraktičtěji tím, že se rozhodnou pro povolání aktivního důstojníka. Důvody pro podobné rozhodnutí jsou nasnadě: Studium na vojenských školách — jak ani jinak být nemůže — je zdarma a pak není starostí o místo po skončení studií. Tato skutečnost — hmotné výhody — budou rozhodovat hlavně u maturantů sociálně slabších.

Dále si nesmíme zapírat, že v široké veřejnosti vládne dosud mylný názor, že studium na vojenských školách je snadné a že se pro ně hodí i ten, kdo by se jinak marně pokoušel dosíci úspěchu v jiném zaměstnání nebo v studiu na vysokých školách. I když vojenská správa má možnost výběru na základě prospěchu prokázaného při maturitě, není tím pomoheno. Maturita s vyznamenáním nebo výtečný výsledek při informativní zkoušce nejsou ještě naprostou zárukou, že se absolvent hodí pro povolání důstojníka. Jako není každý absolvent střední školy (míním střední školy, poskytující též humanitní vzdělání) způsobilý studovat medicínu, práva, tak podobně je tomu se studiem vojenským. Každý, kdo má s věcí jen trochu zkušeností, mi dosvědčí, že lidé s akademickými tituly nemusí jako aspiranti vždy ve škole na důstojníky v záloze nebo pak u pluků vynikat nad své druhy, kteří právě opustili střední školu.

Jako v celé veřejnosti, tak i u dnešní mládeže se jeví velmi kladný poměr k branné moci. Tento zájem a klad však vyprchá brzy u dosti značného počtu jednotlivců, jakmile strasti vojenské služby poznají na vlastním těle. Kdyby vojenská správa přijala způsob doplňování důstojnického sboru, autorem navrhovaný, musila by s uvedenou skutečností počítat. To by nutilo k opatření, aby byl přijat větší počet absolventů, než jich pak bude nutno a možno vyslat do vojenské akademie. Mohl by pak snadno nastat případ, že by počet odstoupivších byl menší, než vojenská správa předpokládala, z čehož by vyplynuly pro postižené, t. j. pro ty, které nebylo možno vyslati do vojenské akademie, značné nepříjemnosti a potíže existenční. Mnohý z nepřijatých mohl ihned po maturitě a před nástupem přesnění služby vykonat studia vysokoškolská, jiný si mohl před jejím nástupem zajistit povolání a p.

Nynější způsob výběru vyhovuje oběma stranám.

Vojenská správa má celý řetěz příležitostí, aby poznala všestranně, jakých je uchazeč do VA. vlastností a jaké má schopnosti; aspirantovi uchazeči do VA. se pak naskýtá dosti možností, aby na základě vlastních zkušeností dokonale a zevrubně uvážil, zda se vskutku hodí pro po-

volání důstojníka z povolání a zda v tomto povolání bude spokojen, odpovídá-li jeho letoře a schopnostem.

O nevýhodě dvojího školení se zmíním později.

Všimněme si blíže autorem zdůrazněné výhody, tkvící v tom, že by absolvent žil jeden rok životem obyčejného vojína a poddůstojníka a poznal by všestranně duši vojáka.

Je nesporné, že by to pro budoucího důstojníka bylo určité plus. Uvažme však, že slasti a strasti nováčka, vojína a poddůstojníka pozná aspirant i vojenský akademik plně na svém těle a projde ve VA. nebo ve škole na důstojníky v záloze daleko tvrdší školou kázně a pořádku, než je tomu možná u pluků. Vždyť v oněch školách jde tělesná námaha spolu s pilnou a nesnadnou prací duševní. Myslím, že by vedlo u setniny k různým důsledkům, kdyby poddůstojník-aspirant nebo nově jmenovaný důstojník z povolání požadoval od mužstva po stránce tělesné a s hlediska kázně a pořádku totéž, co bylo žádáno důsledně a nesmlouvavě ve školách, jimiž prošli.

Ze zkušenosti vím, že si aspiranti, jako poddůstojníci, všímají mužstva a jeho života velmi mnoho, a překvapilo mne často, jak dovedli detailně informovat o starostech, rodinných a hmotných poměrech jednotlivých vojinů a znali o nich i podrobnosti jejich styků mimo kasárny.

Vím též, že mužstvo má k aspirantům důvěru a svěřuje se jim rádo se svými soukromými věcmi a často prosí o radu. A aspirant, nemůže-li pomoci sám, hlásí věc veliteli.

Takoví jsou aspiranti většinou. Výjimky jsem poznal rovněž, ale ty jsou ve všem a všude a na skutečnosti nic nemění.

Je tedy vidět, že budoucí aktivní důstojník pozná duši vojáka, i když nebuďe po dobu jednoho roku přímo mezi mužstvem žít.

Autorem tak ceněná výhoda plynoucí z okolnosti, že by přišli k setninám nově jmenovaní důstojníci nejvýše v stáří 23 let, byla by — zvláště za dnešních poměrů — velkou nevýhodou.

Vzijme se jen do poměrů, za nichž provádíme výcvik a konáme službu u setnin. Mám na mysli především dnešní poměry, jež však nejsou nikterak přechodné. Nedostatek důstojníků působí, že tíha výcviku spočívá často jen a jen na mladším důstojníkovi, velitel setniny může se často jen velmi málo věnovat výcviku. Kdo bude za těchto poměrů — kdy často mladý aktivní důstojník (dokonce v roce 1936 vyřazený!) — je i (třeba jen zatímním) velitelem roty, schopnější: onen mladý důstojník, jenž prošel vojenskou akademií po roce služby u pluku, nebo ten starší důstojník, který byl — podle autora nevýhodně — dvakrát školen, po př. sloužil jako pporučík pres. sl. nebo důstojník v d. d. č. sl.?

Jsou naopak důvody, jež nutí k požadavku, aby nově jmenovaný aktivní důstojník nebyl mladší než 24 až 25 let. Vždyť má vychovávat a vycvičit muže 20leté (nemluví o aspirantech, kteří jsou jeho podřízenými a bývají i 28letí!). Tři léta věkového rozdílu v těchto letech je rozdíl značný. V těchto třech letech je skryt již celý řetěz různých životních zkušeností. Nezíská důstojník s většími zkušenostmi a starší snáze důvěru mužstva než důstojník, který řečených zkušeností dosud postrádá a je stejného nebo i mladšího věku než mužstvo, jež má vychovávat, cvičit, vést ke kázni a kázeň a pořádek vyžadovat?

Dále: není věk 20 let, jež autor považuje za nejnižší mez, v níž možno dosáhnouti hodností aktivního poručíka, příliš málo pro osobu, jež má tolik

práv a povinností k svým podřízeným? Je možno, aby v tomto věku byla u většiny 20letých mužů — byť i inteligentních — povaha vyhraněna do té míry, aby byla vyloučena samolibost plynoucí z vědomí nadřaděnosti?

Každá takřka setnina je obdařena jedním až i třemi nebo i více příslušníky mužstva, kteří by pro své povahové sklony patřili spíše do zvláštních oddílů s odlišným služebním řádem a chodem služby. Jsou to lidé, kteří třeba již několik let nasluhují, mají již v občanském životě řadu trestů, jsou nenapravitelní (výjimky, ostatně velmi vzácné, kdy zločinec z povolání byl na vojně dobrým slovem a vlídným zacházením napraven, na věci pranic nemění). Tito lidé se velmi často pokoušejí podřýt kázeň, mužstvo jim často poměrně snadno podléhá. Kdo lépe bude čelit vlivu a výstřelkům těchto parazitů setniny: 20letý důstojník, často o několik let mladší než dotčený voják, anebo důstojník starší, jenž měl již možnost poznati různé lidské povahy a má jistě životní zkušenosti?

Není toto vše pádnější důkaz pro požadavek vyššího stáří nově jmenovaného aktivního důstojníka než ona tělesná schopnost pro požadavek stáří nižšího?

Ostatně aktivní poddůstojník, než se jím vůbec stane, je podroben velmi důkladně lékařské prohlídce. Kdo při této prohlídce neprokáže nadprůměrnou a mimořádnou tělesnou schopnost, je z další soutěže do VA. vyloučen. Podobní lidé jsou schopni při správné životosprávě postačit našemu mužstvu aspoň do 35 let.

Dovolím si poněkud pochybovat o hodnotě požadavku, na němž někteří velitelé trvají s důsledností důležitější věci hodnou: velitel čety má cvičit při tělocviku také. Tvrdím, že vyhovění tomuto požadavku, při mentalitě našeho mužstva, kázní nikterak neprospívá. Kde není dozoru, není též řádného výkonu. Cvičili-li při ranní půlhodince spolu na př. důstojník, nemůže současně plně dozírat. Mimo újmy na kázní, může tento nedostatek dozoru mladého důstojníka přivést tam, kde jej autor podle odst. d) na str. 188 všeobecné části VR. 1936 mít nechce.

★

Dvoji školení téže látky je podle mínění autorova nevýhodné. Je tu však vskutku dvoji školení téže látky? Na tuto věc by jistě mohli nejlépe odpovědět učitelé a profesori vojenské akademie. Je ovšem jisté, že hlavně při výcviku, jehož podkladem jsou Cvičební řády, opakuje se to, co bylo již probíráno ve škole na důstojníky v záloze. Úlohou vojenské akademie není však této látky naučit, ale poskytnout příležitost, aby se příští důstojník seznámil s tím, jak se má látce naučit: školy na důstojníky v záloze vychovávají velitele, vojen. akademie však též instruktory a příští učitele. Tedy vojenský akademik má získati metodu vyučování a výcviku. A tuto metodu si vskutku na VA. osvojí. Víím ze zkušenosti vlastní — a nejsem nikterak výjimkou — že po této stránce jsem přišel k pluku plně připraven a dnes — po letech — buď mi dovoleno to veřejně prohlásit, že jsem po této stránce vskutku nepotřeboval rady ani vedení velitele roty.

Dokazuje-li autor, že je třeba důkladně poučit mladého důstojníka i tehdy, má-li po prvé řídit ostrou nebo malorážnou střelbu nebo dokonce vrh cvičným ručním granátem, může jít o důstojníka — mírně říkajíc — jen velmi průměrných kvalit. Byl by to důstojník, jenž byl zcela apatický za podobných cvičení, jichž velký počet naprosto vzorně připravených a

řízených viděl a absolvoval ve vojenské akademii. Tedy takového ocenění přece jenom důstojníci vyšli z naší vojenské akademie nezasluhují.

Značně zaráží tvrzení autorovo, že nově jmenovaného aktivního důstojníka nutno nejdříve školit jako velitele čety. Domnívám se, že jako velitel čety přichází důstojník z vojenské akademie plně připraven. Vedlo by to také k málo nadějným závěrům, kdyby nebyl připraven důstojník, který prošel vojenskou akademií, na činnost v elite čety, když důstojník v záloze, jichž bude ve válce v počtu velitelů čet převážná většina, má být s to plnit úlohu velitele čety po absolvování školy na důstojníky v záloze a po skončení presenční služby.

Myslím, že je důležitější poskytnout mu příležitost, co nejdříve a co nejrychleji se zapracovat jako velitel setniny.

Velmi těžký je další požadavek autorův: Vychovávat mužstvo k patriotismu. To je nejen pro mladého důstojníka, ale i pro každého důstojníka velmi těžká úloha. A domnívám se že 20letý až 23letý vojnovec má přijít po této stránce do presenční služby již úplně připraven, vojenská služba by jej měla po této stránce jen utvrdit. S výchovou k patriotismu musí začít rodina a pokračovat v ní škola, pak korporace a konečně společnost sama. V člověku, který za více než 20 let nenabyl trochu citu pro domovinu, bude těžko v uvedeném stáří za dvě léta tento cit vzbudit.

Zabýval jsem se výcvikem mužstva již mnoho let a opravdu bych byl na rozpacích, kdybych měl podat k o n k r e t n í návrhy, jak působit u mužstva na cit, abych je vychoval k patriotismu. Více štěstí jsem měl vždy působením na rozum. Hodí se k tomu velmi dobře články Přír. 18, obsahující občanskou nauku, z níž — jak jsem se přesvědčil — zná mužstvo při nástupu presenční služby velmi málo. Příčiny tohoto zjevu neznám.

Při občanské nauce mohou přesvědčit mužstvo důvody rozumovými, že do vojenské služby nastoupilo ne z vůle vojenských úřadů, nýbrž z vůle národa, tam se hodí poukázat na hmotné výhody plynoucí i jednotlivcům ve státě řádnou armádou zabezpečeném, při těchto hodinách nebo rozpravách na cvičišti a p. lze poukázat na nedozírné národohospodářské následky prohrané války.

Opravnýv nedostatky, který si důstojníci z vojenské akademie přinášejí, je malá znalost menšinových jazyků a takřka žádná znalost dnes tak rozsáhlé a důležité administrativy.

Za dvě léta nelze se ani na vojenské akademii naučit cizímu jazyku, jestliže si vojenský akademik nepřinesl již aspoň průměrné znalosti dočtené řeči ze střední školy. Tedy souvisí tato otázka těsně s otázkou vyučování cizím řečem na středních školách. Vojenská správa má však velmi živý zájem na tom, aby důstojníci znali co nejvíce, hlavně menšinových, jazyků. Byla by tu jedna pomoc v tom, že by vojenský akademik a nově jmenovaný důstojník ztrávil hlavní dovolenou v prostředí, kde by byl nucen některým z menšinových jazyků mluvit. Vyžadovalo by to ovšem určitého nákladu, jenž však vzhledem k důležitosti věci je mizivý.

Administrativě by měla vojenská akademie věnovat více hodin a tento předmět by měl mít vyšší koeficient. Pak se nestane, že nově jmenovaný aktivní důstojník neumí napsat ani služební lístek. Řekl bych, že by vojenský akademik měl aspoň v hrubých rysech seznat, v čem záleží činnost pobočníka.

Nelze popřít, že první dojem při příchodu mladého důstojníka k pluku má svou důležitost. Rozhodně však popírám, že je tu při uvedení k setnině třeba nějaké okázalosti. Čím prostší je tento akt a čím více je v něm samozřejmosti, tím spíše se nový důstojník vžije do nového prostředí. Vždyť jde často o důstojníky, kteří přicházejí do známých celkem již poměrů (byliť podporučíky presenční služby nebo důstojníky v záloze v dobrovolné další činné službě). Okázalé formality u mladé generace v oblibě nejsou.

Za podrobné rady, o nichž mluví a jež vypisuje autor, hlavně co se týče soukromých věcí (byt a p.) bude snad vděčen důstojník povahově nesamostatný. Mladý důstojník povahově samostatný, který má dostatek zdravého sebevědomí, nesl by podobné chování velitele setniny velmi těžko a s nelibostí. Přespříliš rad může vést v svých důsledcích i k duševní pohodlnosti a nesamostatnosti.

Jisté je, že osobnost velitele roty je velmi důležitá na začátku dráhy aktivního důstojníka. Velitel setniny nesmí dávat najevo — tyto zjevy jsou dosti časté —, že podceňuje dosavadní vojenské vědomosti mladého důstojníka. Stává se, že důstojníkovi jen proto, že je mlád a podle mínění velitele setniny dosud vůbec nic neumí, jsou dávány práce a ukládána činnost, jež patří vykonat poddůstojníkovi. Podobná věc se hořce pocituje jako pokoření. Vzpomínám při tom na Šimáčka, jenž trefně napsal, že největším pokořením je uložit člověku inteligentnímu nedůstojnou práci.

Mladý důstojník si váží zkušeností a uznává, že „expérience passe science“, jistě mu však napadne, že pro vyjádření tohoto poznatku máme české výstižnější „zkušenost nad učenosť“. Uplatňování zkušeností nesmí však vést k odporu proti každému novému směru a modernějšímu pojetí té oné otázky, uplatňování zkušeností nesmí být zaměňováno a ztotožňováno se ztrnulostí a konservatismem.

*

Bylo by třeba ještě dotknouti se poměru mladého důstojníka k sportu, společnosti, zmínit se o vztahu mladého důstojníka k ženám. Mám však za to, že tyto otázky nemají býti řešeny v odborné revui, nýbrž v stanovském listě, v němž aspoň několik myšlenek o věci budu se snažit uplatnit.

Vojenství u nás a v cizině.

Major gšt. Jiří Sommer:

Rakousko — branná moc.

Když se říše rakousko-uherská roku 1918 rozpadla, nemohla se republika Rakouská dlouho rozhodnout, jak zajistit brannou schopnost státu. Ze zbytku armády rak.-uherské byly organizovány místní „Volkswehr“ v síle maximálně praporu. V únoru 1919 byl vydán zákon, podle něhož rakouská armáda měla být milicí se všeobecnou brannou povinností, se 4měsíční služební dobou. Mírový počet měl činit 24.000 mužů. K uskutečnění zákona však nedošlo vzhledem k parafování mírové smlouvy st.-germainské.